

การจัดการความรู้ (Knowledge management)
เรื่อง การดูแลสุขภาพเด็กและวัยรุ่นในเขตเมือง

ภาควิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์
คณะพยาบาลศาสตร์เก็การุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราชธิราช

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของการจัดการความรู้

ในปัจจุบันประชากรเด็กและวัยรุ่นของประเทศไทยมีแนวโน้มจำนวนลดลงในทุกช่วงวัย ซึ่งสาเหตุหลักเป็นผลมาจากอัตราการเกิดของเด็กลดลง เนื่องจากวิถีการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไป มีการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด แต่ขณะเดียวกันก็ต้องเผชิญกับวิกฤตความเหลื่อมล้ำและการพัฒนาวิกฤตสังคมและการเมือง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของโรคระบาดสายพันธุ์ใหม่ที่ยังคงดำเนินต่อไปทำให้คนในยุคปัจจุบันมุ่งสนใจในการใช้ชีวิตของตนเองและการทำงาน คนหนุ่มสาวเป็นสัดส่วนมากขึ้น อัตราการแต่งงานลดลง และแม้แต่คู่ที่แต่งงานบางคู่ก็ไม่พร้อมในการมีบุตร ความคิดที่มักได้ยินบ่อยครั้งคือ “ควรมีลูกเมื่อพร้อม” หรือในบางคู่ที่มีความพร้อมก็ประสบภาวะการมีบุตรยาก โดยข้อมูลจากระบบสถิติทางการทะเบียนสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ใน ๕ ปีย้อนหลังพบว่าจำนวนประชากรเด็กปฐมวัย (อายุ ๐ - ๖ ปี) มีจำนวนลดลงเป็นลำดับคือ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ มีจำนวน ๕,๒๐๑,๔๒๗ คน ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ มีจำนวน ๔,๙๘๓,๕๘๐ คน ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ มีจำนวน ๔,๗๘๕,๖๘๒ คน ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ มีจำนวน ๔,๕๔๙,๒๔๔ คน และปี พ.ศ. ๒๕๖๕ มีจำนวน ๔,๓๑๔,๖๖๐ คน (วรตกร เลิศรัตน์, พิชชากร เรืองเดชาวีวัฒน์, และกษิณีเดช คำพูน, ๒๕๖๖) เมื่อโครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงไปเด็กที่มีจำนวนลดลงแต่ผู้สูงอายุมีอัตราเพิ่มขึ้น ทำให้เมื่อเด็กโตขึ้นจะต้องเผชิญกับอัตราการพึ่งพิงสูง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการให้การดูแลเด็กเหล่านี้ให้เติบโตมาอย่างมีคุณภาพที่สุด โดยส่งเสริมให้มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่สมวัย มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง สภาพจิตใจที่เข้มแข็งเพื่อเป็นทรัพยากรที่มีค่าของสังคม

คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีวิสัยทัศน์ขององค์กรคือ คณะพยาบาลศาสตร์ชั้นนำที่เชี่ยวชาญการดูแลสุขภาพคนเมืองภายในปี ๒๕๗๐ โดยมีพันธกิจที่สำคัญในการผลิตบัณฑิตพยาบาลและพัฒนากำลังคนด้านการพยาบาลของกรุงเทพมหานครในดูแลกลุ่มคนทุกช่วงวัยตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ครอบคลุมในทุกมิติทั้งการส่งเสริม การป้องกัน การรักษาและการฟื้นฟู รวมถึงต้องคำนึงถึงความเป็นพหุวัฒนธรรมด้วยเนื่องจากประชากรในกรุงเทพมหานครมีจำนวนหลายสิบล้านคน ซึ่งมีที่มาอย่างหลากหลาย มีความแตกต่างกันทั้งเชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และระดับการศึกษา จึงถือว่าเป็นความท้าทายในการที่จะให้การดูแลสุขภาพคนเมืองที่มีความหลากหลายนี้ ปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีทั้งหมด ๕๐ เขต มีโรงพยาบาลที่อยู่ภายใต้สังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๑ โรงพยาบาล ได้แก่ โรงพยาบาลกลาง โรงพยาบาลตากสิน โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ โรงพยาบาลหลวงพ่อทวีศักดิ์ ชุตินันท์โร อภิศ โรงพยาบาลเวชการุณย์รัศมี โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร โรงพยาบาลราชพิพัฒน์ โรงพยาบาลสิรินธร โรงพยาบาลผู้สูงอายุบางขุนเทียน โรงพยาบาลคลองสามวา และโรงพยาบาลบางนากรุงเทพมหานคร

จากข้อมูลดังกล่าวมาในข้างต้นคณาจารย์ภาควิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพเด็กและวัยรุ่นโดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองที่ต้องเผชิญกับความผันผวน ซับซ้อน ไม่แน่นอน ความคลุมเครือของโลกใหม่ (VUCA World) ที่ทำให้เด็กต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่หลายด้านที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในสังคม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการส่งเสริมเด็กให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ทุกด้านให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม ซึ่งการที่เด็กจะมีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี จุดเริ่มต้นต้องมาจากการมีรากฐานที่แข็งแรง กล่าวคือ มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่สมวัย มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนอย่างเหมาะสม แต่เนื่องจากเด็กและวัยรุ่นในสังคมเมืองมักประสบปัญหาทางสังคมรวมถึงบริบทวิถีชีวิตที่แตกต่างออกไป ดังนั้นคณาจารย์ภาควิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์จึงมีความสนใจในการจัดทำโครงการจัดการความรู้ เรื่อง การดูแลสุขภาพเด็กและวัยรุ่นในเขตเมืองขึ้นเพื่อรวบรวมองค์ความรู้

ที่มีอยู่ในองค์กรมาพัฒนาให้เป็นระบบ ซึ่งจะทำให้คณาจารย์เกิดความเชี่ยวชาญในการดูแลสุขภาพคนเมืองอย่างยั่งยืน รวมถึงสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้เหล่านี้ไปเผยแพร่กับบุคคลภายนอกที่มีความสนใจหรือมีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กและวัยรุ่นซึ่งจะนำไปใช้ในการส่งเสริมให้เด็กและวัยรุ่นมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีภาวะจิตใจที่เข้มแข็ง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรและบุคลากรมาสรุปเป็นองค์ความรู้ในการดูแลสุขภาพเด็กและวัยรุ่นในเขตเมือง

๒.๒ เพื่อนำองค์ความรู้ในการดูแลสุขภาพเด็กและวัยรุ่นในเขตเมืองมาพัฒนาเป็นรายวิชาการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Massive Open Online Course: MOOC) อย่างน้อย ๑ รายวิชา

๓. ขอบเขตการจัดการความรู้

คณาจารย์ภาควิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช จำนวน ๑๑ ท่าน ดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๖๕ - เดือนกันยายน ๒๕๖๖

๔. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๔.๑ คณาจารย์ภาควิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ได้องค์ความรู้และมีความเชี่ยวชาญในการดูแลสุขภาพเด็กและวัยรุ่นในเขตเมือง

๔.๒ มีการนำองค์ความรู้ในการดูแลสุขภาพเด็กและวัยรุ่นในเขตเมืองมาพัฒนาเป็นรายวิชาการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (MOOC) เพื่อเผยแพร่ให้บุคคลภายนอกที่มีความสนใจเข้าเรียนได้ในรูปแบบเปิดเสรีอย่างน้อย ๑ รายวิชา

๔.๓ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถาบันการศึกษา สถานพยาบาล และศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในกำกับกรุงเทพมหานครเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการดูแลสุขภาพเด็กและวัยรุ่นในเขตเมือง